

” Месарош Л. Дослідження поглядів учнів та вчителів стосовно дистанційного навчання. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*, 2025. Том 13, № 3. С. 52-56. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i3-008>.

Mesarosh L. Doslidzhennia pohliadiv uchniv ta vchyteliv stosovno dystantsiinoho navchannia [Research on students' and teachers' views on distance learning]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 3. S. 52-56. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i3-008>.

УДК 373.5

DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i3-008

Лівія МЕСАРОШ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II, Берегово, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-5073-8260>
 meszaros.livia@kmf.org.ua

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОГЛЯДІВ УЧНІВ ТА ВЧИТЕЛІВ СТОСОВНО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Анотація. У статті проаналізовано особливості організації дистанційного навчання та погляди на нього вчителів та учнів з метою покращення навчального процесу. Активне використання дистанційного навчання в нашому житті з'явилося з одного дня на інший через пандемію, і це сталося не поступово, а з одного дня на інший. COVID-19 на кілька місяців унеможливив традиційну форму навчання, тому організація навчального процесу із застосуванням комп'ютерів, стало єдиною доступною формою в системі освіти, але електронна освіта далеко не завжди має на увазі віддалене здобуття знань. Нині в закладах освіти спостерігається збільшення можливостей розвитку системи дистанційного навчання і це призводить до збільшення кількості відповідних досліджень. Для аналізу позитивних і негативних аспектів дистанційного навчання необхідним є його регулярне дослідження, важливо вивчати його аспекти з точки зору учня та вчителя. Для з'ясування поглядів на ефективність дистанційної освіти був використаний метод анкетування, педагогічне спостереження та опитування. Основні результати анкетування були наступними: адаптація до онлайн-переходу відбулась швидко, офлайн-навчання має вищу інтерактивність, і по сьогоднішній день, учасники освітнього процесу його вважають ефективнішим, дистанційне навчання вважається зручним, але учасники дослідження не бажають працювати далі в такому форматі. Варто зазначити, що респонденти відзначили, що дистанційний формат навчання має як переваги, так і недоліки, позитивний аспект - це гнучкість у часі та місці навчання, та доступ до великого обсягу навчальних матеріалів; негативний – це недостатній рівень технічного забезпечення учасників навчального процесу, та відсутність навиків викладати та навчатися онлайн. Респонденти вважають, що до найкращих результатів привело б використання переваг обох форматів дистанційного та очного навчання.

Ключові слова: дистанційна навчання; дослідження; навчання; електронна освіта; офлайн-навчання.

Livia MESAROSH

Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. Beregszász, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-5073-8260>
 meszaros.livia@kmf.org.ua

RESEARCH ON STUDENTS' AND TEACHERS' VIEWS ON DISTANCE LEARNING

Abstract. The article analyzes the peculiarities of organizing distance learning and the viewers of teachers and students to enhance the educational process. The widespread adoption of distance learning happened suddenly due to the pandemic, without a gradual transition. COVID-19 temporarily made traditional education impossible, making computer-based learning the only viable option in the education system. However, e-learning does not necessarily imply remote learning. Today, educational institutions are expanding their distance learning systems, leading to a growing body of research on the topic. Regular research is essential to assess the strengths and weaknesses of distance learning, particularly from the perspectives of both students and teachers. To explore perceptions of distance education effectiveness, a questionnaire, pedagogical observation, and a survey were conducted. The key findings of the survey include the following: adaptation to online learning was rapid, offline education remains more interactive, and participants still consider it more effective. Although distance learning is viewed as convenient, most respondents expressed reluctance to continue studying in this format. Respondents acknowledged both the benefits and drawbacks of distance learning. On the positive side, it offers flexibility in time and location and provides access to a vast range of educational materials. However, challenges include inadequate technical resources for participants and a lack of skills necessary for online teaching and learning. The respondents believe that the optimal approach would be to combine the advantages of both distance and face-to-face learning formats.

Keywords: distance learning; research; training; e-learning; offline learning.

Постановка проблеми. У 21 столітті поняття і роль інформації трансформувалися, із появою пандемії Covid-19 та непростю політичною ситуацією виникла потреба у запровадженні онлайн навчання та пошуку нових підходів до навчання і викладання. В умовах коли унеможливили очне навчання, дистанційне навчання стало єдиною доступною формою в системі освіти. Сучасні технології дистанційного навчання суттєво впливають на якість та доступність освіти. Вони сприяють підготовці молодого покоління, здатного діяти самостійно та адаптуватися до мінливих умов життя в інформатизованому суспільстві. Це дозволяє розвивати навички, необхідні для ефективної діяльності у світі, де інформаційні технології займають ключове місце.

Третякова [10] зазначає, що дистанційне навчання являє собою нову організацію навчального процесу, що базується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання,

призначена для широких верств населення, незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання та стану здоров'я. Дистанційне навчання надає можливість впроваджувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту, а також підвищувати кваліфікацію [10].

Поява нових інформаційних засобів вимагає суттєвих трансформацій навчального процесу, що веде за собою зміну ролі вчителя, такий процес вимагає відповідної підготовки вчителів в галузі інформаційно-комунікаційних технологій, появу методичне забезпечення та впровадження інноваційних технологій навчання. Інтернет використовується як дослідницький та освітній інструмент, що забезпечує суспільству доступ до глобальної інформації та миттєвого спілкування. Доступ до Інтернету можна отримати будь-де, включаючи будинки, роботу, школи, та ін.

Розвиток інформаційних технологій, глобальна цифровізація світу створили потужний арсенал для розширення і поглиблення існуючих педагогічних методів і технологій. Інформація, яка стала сьогодні життєво необхідним ресурсом у будь-якій сфері, представлена у Інтернеті у доступних і різноманітних формах. Через зручність і наочність її подання попит щороку зростає.

За підсумками Google Search за переглядом на першому місці виступає відеоінформація (73%), на другому-текстова інформація (16%), на третьому – зображення (11%). У цілому у світі частота щоденних переглядів відео на Інтернет-ресурсах сягає 15 мільярдів [7]. Важливим питанням постало оцінювати не тільки технічну складову, але і оцінити наскільки комфортно почувають себе в умовах учасники дистанційного навчання вчителі та учні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основною причиною виникнення та поширення дистанційного навчання слід вважати перш за все розвиток технічних засобів, що й дали можливість поступово відійти від позиціонування вчителя у якості головної та ключової фігури, яка безпосередньо здійснює організацію навчального процесу [1].

Нині існують різні погляди на дистанційне навчання – від його абсолютизації як нової універсальної форми навчання, спроможної замінити традиційну, до технології комплектування засобів і методів передачі навчальної інформації [11]. Основні принципи дистанційного навчання – це встановлення інтерактивного спілкування без безпосередньої зустрічі та самостійне освоєння певного масиву знань і навичок за обраним курсом при використанні певних інформаційних технологій [3]. Аналіз останніх досліджень, стосовно дистанційного навчання, згідно автора [2] показує, що сучасні науковці висвітлюють різнопланові напрями її формування, приділяють значну увагу проблемі впровадження дистанційних технологій у навчально-виховний процес.

Дистанційне навчання – це організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх, як правило, опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій [8]. Саме дистанційне навчання надає учням можливість реалізувати себе, підвищити результативність самостійної роботи, отримати велику кількість нових знань, а також розширює можливості для творчого самовираження та закріплення різноманітних професійних навичок. У свою чергу викладачам, система дистанційного навчання дозволяє знаходити та реалізовувати новітні форми й методи навчання [6].

Автором Бугайчук [1] виділені основні ознаки електронного та дистанційного навчання: в електронному та дистанційному навчанні використовуються електронні пристрої (комп'ютери, ноутбуки, електронні рідери і т. ін.), інформаційнокомунікаційні технології доставки навчального контенту та організації взаємодії учасників навчального процесу, в тому числі й Інтернет, а навчальний контент має цифрову форму. На сьогоднішній день дистанційне навчання стало практично повністю електронним, тому доцільним буде розуміти його, як похідне від електронного, адже останнє може здійснюватися і не дистанційно [1]. Згідно роботи [16] дистанційне навчання, особливо в його електронній формі, сьогодні характеризується стратегічними методами планування, підкріпленими міжнародними дослідженнями, які спрямовані на стандартизацію та гармонізацію навчальних цілей і змісту. Дистанційне навчання, зокрема електронне навчання (e-learning), є найбільш швидко зростаючим сектором освіти і навчання та одним із важливих інструментів її модернізації.

Мета дослідження. Дослідити погляди учнів та вчителів стосовно дистанційного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення мети використано низку методів дослідження: емпіричний метод – метод анкетування, педагогічне спостереження та опитування. У опитуванні взяли участь 52 учнів 5-12 класів та 16 вчителів різних навчальних дисциплін.

Обробка результатів дослідження здійснювалася з використанням пакета даних «Microsoft Excel». Приклад анкети представлено в таблиці 1. Результати дослідження представлено на рис.1.

Чи легко адаптувались Ви до особливостей дистанційного навчання?

- так
 скоріше так
 ні
 скоріше ні

Чи зручний для Вас дистанційний формат навчання / викладання

- так
 скоріше так
 ні
 скоріше ні

Чи вважаєте Ви, що дистанційний формат навчання є не менш ефективним ніж очне навчання?

- так
 скоріше так
 ні
 скоріше ні

Чи хотіли б Ви продовжити навчання/ викладання у дистанційному форматі

- так
 скоріш так
 ні
 скоріш ні

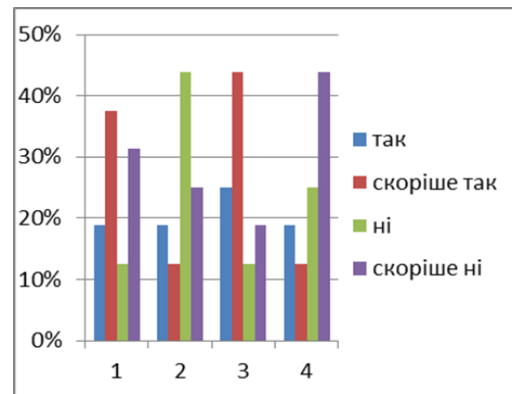
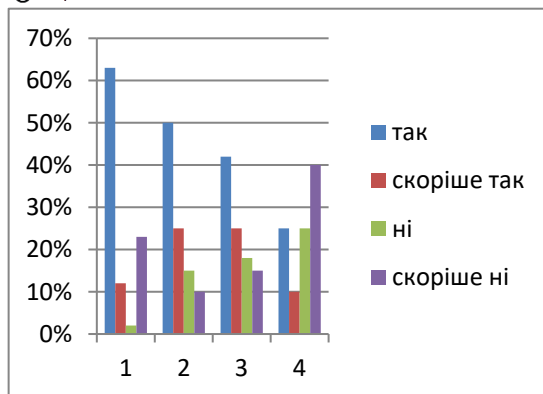

Рис. 1. Розподіл відповідей учнів (а) вчителів (б), де 1-4 порядок запитання в анкеті

Як видно з рисунку 1 більшість учнів та вчителів добре адаптувалися до онлайн-переходу. Цілком імовірно, що ті учні, кому вдалося добре адаптуватися на початку, краще зміг проявити себе у процесі навчання у подальшому. Використання комп'ютерних технологій під час дистанційного навчання значно сприяло формуванню самостійності учнів. Як видно з рисунку 1, учні швидше адаптувалися до онлайн навчання ніж вчителі, це можна пояснити з тим, що на сьогоднішній день, учні активніше користуються цифровими технологіями. Вчителі наголошують, що ефективна організація дистанційного уроку вимагає багато часу та нових навиків роботи.

Потрібно зазначити, що більшість учасників вважають, що офлайн-навчання є більш ефективним, ніж онлайн. Більшість учасників усе ще вважають, що традиційна офлайн-освіта є кращою для навчання, ніж онлайн-альтернатива. Офлайн-навчання часто має вищу інтерактивність, можливість особистого контакту та можливість миттєвого зворотного зв'язку, що може сприяти його ефективності.

Автор [15] порівнює результати учнів, які навчалися з використанням ІКТ, та які в традиційному процесі, досягли таких самих результатів щодо запам'ятовування, розуміння, розвитку нових знань і застосування їх у проблемних ситуаціях. Якщо вчителі будуть забезпечені лише сучасними технологіями - це не дуже змінює ситуацію, але може започаткувати нові підходи. Технології не спрямовані на усунення традиційних методів і форм навчання, вони не вносять автоматично позитивних змін у процес навчання, але можуть сприяти його посиленню ефективність за певних умов [15].

Більшість респондентів вважають дистанційне навчання зручним, що свідчить про те, що багато людей цінують гнучкість і зручність онлайн-освіти. Навчання вдома дає можливість організувати свій власний час і скорочує час, витрачений на поїздку в заклад освіти.

За результатами анкетування виявлено, що більшість учнів та вчителів не бажають продовжувати навчання у дистанційному форматі (рис.1), однією з причин виступають технічні труднощі, не всі учні та вчителі мають доступ до високоякісного інтернет-з'єднання чи технічних засобів, що може обмежувати ефективність дистанційного навчання. Дистанційне навчання для учнів може спричиняти почуття ізоляції. Вони не мають змоги спілкуватися з однокласниками, вчителями, опитані учні одноголосно твердили, що насправді тільки зараз відчули важливість особистого спілкування. Вчителі відзначають, що дистанційне навчання ускладнює процес взаємодії з учнями, а також важче утримувати їхню увагу. Для вчителів організація дистанційного навчання вимагає більше часу на підготовку, перевірку робіт, а також використання нових платформ і технологій. Для таких

дисциплін, як фізика, хімія або біологія, дистанційне навчання є менш ефективним, оскільки не можна проводити лабораторні роботи оскільки це вимагає фізичної присутності учня та контролю вчителя чи лаборанта. Проводити урок онлайн набагато важче, ніж в класі: не видно одразу всіх учнів, не можна до кожного підійти, надати зворотній зв'язок, проконтролювати, допомогти. Подібне дослідження проводила автор роботи [13], більшість вчителів відзначали, що при дистанційному навчанні методи роботи часто зводились, як правило, до фронтального навчання. Цікавим результатом було те, що молоді вчителі у власній практиці не змогли використати те, чого їх навчали в університетській освіті, їм важко було порівнювати ці формати навчання.

Результати аналізу системи дистанційного навчання вказують на загальні недоліки, такі як відсутність стратегічного підходу до розвитку дистанційного навчання низький рівень цифрової компетентності викладачів для розробки інтерактивного навчального контенту, низьку мотивацію та залученість викладачів під час спілкування в Інтернет, дисбаланс між дистанційним навчанням та їх самостійним навчанням, також необхідність покращення потенціалу інформаційно-освітнього середовища закладів освіти [4]. Проте, згідно [14] електронне навчання поступово домінуватиме в системі навчання. Розробники електронного навчання повинні працювати зі стандартами електронного навчання для загального програмного забезпечення для взаємодії. Це сприятиме високоякісному навчанню та забезпечуватиме різні навчальні та навчальні методи. Вчителі та учні повинні мати технічні та когнітивні навички в ІКТ, щоб стати ефективними користувачами технологій.

Автори та розробники електронних навчальних матеріалів повинні пам'ятати, що ІКТ – це лише інструмент. Основним принципом освіти все ще є передача знань. Електронні навчальні матеріали є лише одним із прикладів допоміжних матеріалів у навчальному процесі, але вони можуть сприяти самонавчанню на всіх рівнях освіти [12]. Забезпечення дистанційної освіти має здійснюватися системно, шляхом поширення передового інноваційного досвіду, усунення технічних та організаційних недоліків, постійного підвищення кваліфікації викладачів. Майбутнє поєднання дистанційного та очного навчання відкриває можливість ефективно поєднувати переваги обох форматів. Автор роботи [4] робить висновок, що дистанційне навчання, незважаючи на сучасні виклики, стає необхідною частиною сучасного українського освітнього простору. Враховуючи його потенціал для розвитку та інновацій, важливо непинно вдосконалювати цей формат навчання, спираючись на передові технології та передбачаючи потреби сучасної освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Встановлено, що дистанційний формат навчання має як переваги, так і недоліки, що впливають на навчальний процес. Одним із основних позитивних аспектів є гнучкість у часі та місці навчання, можливість використання сучасних технологій та доступ до великого обсягу навчальних матеріалів. Крім того, дистанційне навчання сприяє розвитку цифрової грамотності як учнів, так і викладачів. Ефективність цього формату обмежує недостатній рівень технічного забезпечення, та відсутність навиків викладати та навчатися онлайн. Більшість респондентів вважають дистанційне навчання зручним та вбачають перспективи у його майбутньому використанні у навчальному процесі, проте при вдосконаленні цього процесу, при наявності надійних та доступних технічних засобів, кваліфікованих викладачів та достатнього рівня самостійності учнів. Усі опитані вважають, що до найкращих результатів привело б використання переваг обох форматів дистанційного та очного навчання.

Список використаних джерел

1. Бугайчук, К. Л. Дистанційне та електронне навчання: сутність, особливості, співвідношення *Вісник після дипломної освіти*. 2014. №10 (23). С. 7-17.
2. Гнатюк О.В. Дистанційне навчання: проблеми, пошуки, виклики. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728350/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>.
3. Гозман Л. Я., Шестопал Е. Б. *Дистанционное обучение на пороге XXI века*. Д.: Мысль, 1999. 368 с.
4. Гудима Г., Слодинецька Ю. Дистанційне навчання у вищій школі: переваги, недоліки, перспективи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. В. 75, Т. 1. 2024. 277-282. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-1-42>.
5. Ісламова О. Сучасний досвід розвитку систем дистанційного навчання фахівців з охорони кордону в Литві, Латвії, Естонії та Фінляндії. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2023. Т.11. № 5. С. 18-25. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i5-003>.
6. Кривіцька В. В., Прищак М. Д. Технологія дистанційного навчання. *Матеріали XLIX науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 27-28 квітня 2020 р.* URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2020/paper/view/9638>.
7. Лобова В., Лобов С., Лобов С., Аналіз цифрових інструментів для створення віртуальних екскурсій в освітньому процесі коледжів. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2023. Том 11, №5. С.39-44. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i5-006>.
8. Маніленко І. *Управління освітнім процесом в умовах дистанційного навчання*. URL: <https://base.kristti.com.ua/?p=8425>.
9. Пономарьова Г. Ф., Бабакіна О. О., Беляев С. Б. *Нові педагогічні технології* : навчальний посібник. Х. : ХГПА, 2013. 280 с.

10. Третьякова Ю. В. Застосування технологій дистанційного навчання для підвищення якості засвоєння навчального матеріалу. *Збірник наукових праць КПНУ ім. Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України*. 2016. № 19. С. 706-715.
11. Штихно Л.В. Дистанційне навчання як перспективний напрям розвитку сучасної освіти. *Молодий вчений*. № 6 (33). 2016. 489-493.
12. Duh M, Krašna M. Distance learning – communication quality. *Informatol*, 2011. no. 2. Pp.131-136.
13. Miskei-Szabó R. Experience of online teaching from the perspective of primary school teachers and university students. The role of virtual classrooms in teaching. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*. Vol. 9(2). 2021. pp. 314-331.
14. Runceanu A. Runceanu A. Arguments for e-learning using. *Analele Universit ii "Constantin Brâncu i" din Târgu Jiu, Seria Inginerie*. N. 1, 2010. pp. 111-122.
15. Šimonova I, Poulouva. P. E-Learning contribution to the process of learning: two-year research results 2nd. *World Conference on Information Technology (WCIT-2011)*. 2012. pp. 198-206.
16. Szűcs A., Zarka D. A távoktatás módszertanának fejlesztése. *Felnőttképzési Kutatási Füzetek*. Nemzeti Felnőttképzési Intézet Budapest, 2006. 182 p.

References

1. Buhaichuk, K. L. Dystantsiine ta elektronne navchannia: sutnist, osoblyvosti, spivvidnoshennia *Visnyk pislia diplomnoi osvity*. 2014. №10 (23). S. 7-17.
2. Hnatiuk O.V. Dystantsiine navchannia: problemy, poshuky, vyklyky URL: <https://lib.iitta.gov.ua/728350/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82.pdf>.
3. Hozman L. Ya., Shestopal E. B. *Dystantsyonnoe obuchenye na porohe XXI veka*. D.: Misl, 1999. 368 s.
4. Hudyma H., Slodynytska Yu. Dystantsiine navchannia u vyshchii shkoli: perevahy, nedoliky, perspektyvy. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. V. 75, T. 1. 2024. 277-282. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/75-1-42>.
5. Islamova O. Suchasnyi dosvid rozvytku system dystantsiinoho navchannia fakhivtsiv z okhorony kordonu v Lytvi, Latvii, Estonii ta Finliandii. *Osvita. Innovatyka. Praktyka*. 2023. T.11, N.5. S. 18-25. URL: <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i5-003>.
6. Kryvitska V. V., Pryshchak M. D. Tekhnolohiia dystantsiinoho navchannia. Materialy XLIX naukovo-tekhnichnoi konferentsii pidrozdiliv VNTU, Vinnytsia, 27-28 kvitnia 2020 r. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2020/paper/view/9638>.
7. Lobova V., Lobov S., Lobov Ye. Analiz tsyfrovyykh instrumentiv dlia stvorennia virtualnykh ekskursii v osvitnomu protsesi koledzhiv. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2023. Vol.11, No5. S. 39-44. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol11i5-006>.
8. Manilenko I. *Upravlinnia osvitim protsesom v umovakh dystantsiinoho navchannia*. URL: <https://base.kristti.com.ua/?p=8425>.
9. Ponomarova H. F., Babakina O. O., Bieliaiev S. B. *Novi pedahohichni tekhnolohii : navchalnyi posibnyk*. Kh. : KhHPA, 2013. 280 s.
10. Tretiakova Yu. V. Zastosuvannia tekhnolohii dystantsiinoho navchannia dlia pidvyshchennia yakosti zasvoiennia navchalnogo materialu. *Zbirnyk naukovykh prats KPNU im. Ivana Ohiiienka, Instytutu psykholohii im. H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy*. 2016. № 19. S. 706-715.
11. Shtykhno, L.V. Dystantsiine navchannia yak perspektyvnyi napriam rozvytku suchasnoi osvity. *Molodyi vchenyi*. № 6 (33). 2016. s. 489-493.
12. Duh M, Krašna M. Distance learning – communication quality. *Informatol*, 2011. no. 2. Pp.131-136.
13. Miskei-Szabó R. Experience of online teaching from the perspective of primary school teachers and university students. The role of virtual classrooms in teaching. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*. Vol. 9(2). 2021. pp. 314-331.
14. Runceanu A. Runceanu A. Arguments for e-learning using. *Analele Universit ii "Constantin Brâncu i" din Târgu Jiu, Seria Inginerie*. N. 1, 2010. pp. 111-122.
15. Šimonova I, Poulouva. P. E-Learning contribution to the process of learning: two-year research results 2nd. *World Conference on Information Technology (WCIT-2011)*. 2012. pp. 198-206.
16. Szűcs A., Zarka D. A távoktatás módszertanának fejlesztése. *Felnőttképzési Kutatási Füzetek*. Nemzeti Felnőttképzési Intézet Budapest, 2006. 182 p.